

פניני הפרשה

חיי שרה

עלון מס' 959

959

שנה כ' התשע"ט

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

עד הכסף...

וישמע אברהם לעפרון וישקול אברהם לעפרון את הכסף אשר דבר באזני בני חת – במדרש רבה מובא: אמר הכתוב "נבהל להון איש רע עין" – זה עפרון שהכניס עין רע בממונו של צדיק. "ולא ידע כי חסר יבואנו" – שחסרתו התורה אות וא"ו, ולכן נכתב "עפרן" חסר וא"ו. ויש להתבונן הלא עפרון ירש את השדה מאבותיו, וזכותו היתה לדרוש עליה כל מחיר שירצה, ומדוע מאשימו הכתוב ברעות עין? אלא יש להתבונן בהשתלשלות העניינים. כאשר בא אברהם לבקש מבני חת אחוזת קבר, הם הרגישו כי יש להם את הזכות לתת חלקת אדמה לזה שהיה נשיא אלוקים, ואף הם הבינו שירווחו מכך, כי כל מי שקיבל מעט כסף מאברהם, היה מתעשר, כמו שאמרו חז"ל על יצחק בנו שזבל פרדותיו היה יקר יותר מכספו וזהבו של אבימלך. וגם עפרון הבין זאת, ולכן הודיע לכל בני העיר כי אינו לוקח את הכסף – "השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה", כי מה שאברהם יתן יהיה מזה ברכה גדולה, ומה לו בין רב למעט. כל זה היה בשלב הדיבורים, אך ברגע שראה בעיניו את הכסף, הסתנוורו עיניו, איבד את ההיגיון והמחשבה, וחטף את כל הקופה. ולבסוף בכסף הזה שהיה צריך לשרות בו ברכה, לא רק שלא היה בו ברכה, אלא הכניס בו עפרון עין רעה, והכסף איבד את סגולתו. בהקשר לזה מסופר על רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל שהיה לו פעם ויכוח עם הכמרים, אם אפשר לשנות את טבעם של בעלי החיים. הכמרים קבעו שאפשר לאלף חיה, ולעשות שתתנהג כמו בן אדם רגיל. ואילו רבי יונתן טען שחיה לעולם לא תוכל להיות כאדם. קבעו הכמרים יום שבו יראו קבל עם ועדה, איך הצליחו לאלף חתול שישמש מלצר בסעודה. בבוא היום התאספו כל החכמים והשרים והמלך בראשם, וגם רבי יונתן הופיע שם. התזמורת פצחה בשירה עליזה, והנה נפתחה הדלת ולאולם נכנס החתול גדול כשבידו מגש עמוס לעייפה במאכל ומשתה, וצעד באלגנטיות לעבר המוזמנים כדי להגיש להם התקרובת. ממש כמו מלצר מושלם. לפתע הוציא רבי יונתן אייבשיץ ממעילו קופסת טבק גדולה שבה טמן מבעוד מועד עכבר קטנטן, פתח רבי יונתן את הקופסה, והנה לעיניהם המשתאות של כל הנוכחים, החתול שכח את כל מה שאילפו אותו במשך חודשים רבים, זרק בחבטה גדולה את המגש על כל תכולתו, והחל לרדוף באולם אחר העכבר. גם עפרון היה אדם נימוסי, ודיבר כל כך יפה, אך כשראה את הכסף הכל נשכח, והפך להיות בין רגע נבהל להון שוטף ורע עין.

לא תהו בְּרָאָה	עצה טובה
<p style="text-align: center;">רוח</p> <p>הרוח נושאת עננים מכיוון הים ליבשה וכך יורדים גשמים המרווים את האדמה. רוח מתונה מסייעת לאנשי הים להשיט את ספינותיהם. ישנם מקומות שמשתמשים ברוח כדי להניע גנרטורים ליצירת חשמל, כפי שעשו בעבר עם טחנות רוח שנעו בעזרת הרוחות. הרוח גם מפיצה זרעים לכל עבר, וכך צומחים עצים חדשים וצמחים אשר מביאים תועלת רבה לאדם ולחי. בנוסף, הרוח מביאה עמה מידע אודות מזג האוויר העתיד לבוא. למשל, אם בישראל נושבת רוח מכיוון צפון – מזג האוויר יהיה קר יותר, ואם ממזרח, מזג האוויר יהיה חם יותר.</p>	<p>כדי להתגבר על נטיה לדחות דברים, טול פיסת נייר ושרטט קו לאורך האמצע. בצד השמאלי רשום את כל הסיבות לכך שאתה מעכב נושא מסוים, ואילו בצד הימני רשום את כל היתרונות והתמורה שתקבל כאשר יושלם הפרויקט. תמיד תמצא יותר יתרונות ויותר תמורה בהשוואה לסיבות לדחיה, מה שידחוף אותך לא לדחות. (מאיר לירז הי"ו).</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוניד סעדון זצ"ל

"כל זמן שעדיין העוונות בידינו, קשה שיבוא הגואל, ואיך יהיה לנו פה לבקש ממנו יתברך על ביאת הגאולה והמשיח, ואנו עושים מה שהוא גורם להסתלק ממנו ח"ו." ("מגיד חדשות", ח"ח עמ' ש"ה).

ויישם לפניו לאכל – הנה מלת "ויישם" חסרה וא"ו, שהיה לו לומר "ויישם". ואפשר שרמז בזה למה שאמרו חכמינו ז"ל (ילקוט שמעוני ח"א רמז קט) שנתנו סם המות בצלחתו של אליעזר, ובא מלאך והחליף צלחת אליעזר בצלחת בתואל, ולבסוף בתואל אכל את סם המות ומת. ע"כ. וזהו שכתוב "ויישם", חסר אות וא"ו שהיא רומזת לחיים כידוע, כלומר שמו לפניו אוכל שיגרום לו מיתה.

ועוד אפשר לבאר הטעם שכתוב "ויישם" עם שני יודין ולא עם ו', כיון שיו"ד רומזת לחכמה עילאה, לשמו של ה' יתברך, ולכן כתוב "ויישם" רצונו לומר ה' שם לפניו לאכול, והוא על ידי המלאך שהזיז הצלחת עם הרעל ושם במקומה צלחת עם אוכל בלבד.

והנה מה שמירב אליעזר לאכול עד אשר יסיים דבריו, נראה שרצה לרמוז בזה לבתואל שלא יועיל מה שיש לו הרעל בצלחת להמיתו, כי עד שיסיים דבריו הענין כבר יסתדר בע"ה, ולא רצה אליעזר שבתואל ימות קודם שיתן את הסכמתו לשידוך. וגם (להלן בפסוק מ') שסיפר להם מה שאמר לו אברהם שהקב"ה ישלח עמו מלאך והצליח דרכך, ואז כמו שהצליח להם דרכו עד עתה באותות ובמופתים גדולים כאלה, ימשיך לסייע לו ולא תוכל לעכב בעדו. אך בתואל הרשע לא נרמז מרוב תאותו ותשוקתו להרוג את אליעזר ולזכות בממונו, ובור כרה ויחפרהו ויפל בשחת יפעל. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

פיסוק טעמים

מצרים התחיל משנולד יצחק, והרי בפסוק נאמר "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", ואמנם "כי גר יהיה זרעך" אפשר לומר משנולד יצחק, אבל הפסוק מסיים "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", והעבדות לא היתה ארבע מאות שנה? השיב לו הגאון האיש מצליח זצ"ל שכך פירוש הכתוב: "כי גר יהיה זרעך וגו' ועבדום וענו אותם" - בסך הכל הגרות והשעבוד "ארבע מאות שנה", מקצתם גירות ומקצתם שיעבוד. ע"כ. לכאורה זה נראה פירוש מחודש בפשט הפסוק, אלמלא מרן ראש הישיבה שליט"א תמך יתדותיו בסיוע שיש בו ממש מפיסוק הטעמים. במבט ראשון, המלים "לא להם" לכאורה היו צריכות להיות באתנח, המחלק את הפסוק לשניים (כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם || ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה), ואילו אנו רואים שבכוונה מכוונת הונח האתנח דוקא על "וענו אותם". אין זאת אלא כדי לבודד בסוף הפסוק את המלים "ארבע מאות שנה", ולומר שהסך של ת' שנה חוזר על הפסוק כולו, דהיינו מהם גירות ומהם שעבוד. והדברים מאירים כספירים.

דוגמא נוספת מספרו "סנסן ליאיר" על דברי המן במגילה: "איש אשר המלך חפץ ביקרו" (אסתר ו, ז). מרן שליט"א לומד מהטעמים בפסוק שהמן הופתע משאלת המלך, ולכן היה מחשב ומתמהמה לענות: "איש (זקף גדול) אשר המלך חפץ ביקרו (סוף פסוק) ביאו לבוש מלכות" וגו'.

ואמנם יש פעמים שהמפרשים פירשו נגד פיסוק הטעמים, כפי שכתב על זה מרן באורך בקונטרס "לאוקמי גירסא" על התרגום (בראשית ג, כב).

סימני הפיסוק הראשונים הם **טעמי המקרא**, המדריכים את הקורא בין השאר היכן להפסיק במשפט והיכן לחבר, והם למעשה הפירוש הראשון למקרא. וכמ"ש חז"ל "ויבינו במקרא" – זה פיסוק טעמים" (נדרים ל"ז ע"ב), ופירש הרא"ש: "שעל ידי הנגון מבינין לחבר המקרא למעלה ולמטה". בהשוואה לניקוד היום, האתנח וסוף פסוק הם כמו נקודה, ואילו הזקף קטון הוא כמו פסיק.

הניקוד והטעמים היו חלק מהתורה שבעל פה ולא נרשמו בימי קדם בגוף הספר (בספרי התורה ובמגילות המיועדים לקריאה בציבור, אסור לרשום ניקוד וטעמים גם היום). התלמידים למדו מפי רבותיהם את המקרא בניגון, ואסור היה לשנות מן הניגון, וכך מסרו לתלמידיהם ולתלמידי תלמידיהם (עיי' נדרים ל"ז ע"ב). כשהותר לכתוב את התורה שבעל פה, הותר לכתוב גם את הטעמים והניקוד, ושיטות שונות היו ברישום הטעמים: שיטה אחת נהגה בארץ ישראל, ואחרת בבבל. הטעמים והניקוד המקובלים היום הם לפי שיטת חכמי המסורה בטבריה בתקופת הגאונים.

בטעמים טמונה חכמה רבה, ופעמים רבות הם פותרים דברים מוקשים.

דוגמא מבריקה לחכמת פיסוק הטעמים, מצאנו בפירושו של מרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז שליט"א להגדה ה' נס"י על המלים "ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה". מרן מספר שם שביום חג השבועות התשכ"ח, בישיבת "כסא רחמים" בתונס, קם תלמיד אחד ושאל על מה שאמרו רז"ל ששעבוד

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

כוחה של נגיעה

להכריז דבר מה. לפני מספר שנים היה לי דין תורה עם פלוני, ולאחר פסק הדין ביישתי אותו פעמים רבות בפני חבריי, ודברתי עליו רעה. כעת, אני רוצה לבקש מחילה על שביישתי אותו ברבים".

התמיהה שפשטה על פני המתפללים לא נעלמה מעיניו, והוא מיהר לפרש את בקשת המחילה שבאה אחרי שנים לא מעטות, וכה אמר:

"בשבוע שעבר נסעתי לרגל עסקי לעיר רחוקה. באחת מפגישותי עם אחד מידידי שם, סיפר לי הלה על דין תורה שעומד להתקיים שם בקרוב, וביקשני לבוא לבית הדין, כדי לשמוע את הדיון ואת פסק הדין. כיון שזמני היה בידי, הלכתי לשם והאזנתי לדין ודברים. להפתעתי נוכחתי לדעת, שהנושא הנדון היה בדיוק מה שהיה לי עם אותו לווה. אדם לווה כסף מחברו, ומאוחר יותר הכחיש וטען שלא היו דברים מעולם. גם כאן פסקו הדיינים שעל הלווה להישבע, והוא נשבע. ואני ישבתי בבית הדין וראיתי בעיני כיצד אדם נשבע לשקר, אולם כאן, הדבר כלל לא הפריע לי".

"כאשר שבתי לביתי התחלתי לחשוב: הנה שמעתי יהודי הנשבע לשקר ועובר על אחת מעשרת הדיברות, ובכל זאת שום שריר בפני לא זע. מיד שאלתי את עצמי: מה נשתנה? מדוע אצל הלווה שלי הפכתי עולם ומלואו ואמרתי לכולם שלא איכפת לי מהכסף, רק משבועת השקר, ואילו כאן אין הדבר מפריע לי כלל? הגעתי למסקנא שכפי הנראה לא החטא הטריד אותי, אלא כספי שנלקח ממני היה חסר לי.

"אם כן, כל מה שאמרתי שלא הכסף עיקר אלא שבועת השקר, נבע מנגיעה אישית! לא היתה לי כלל זכות לפגוע כך בלווה, ועל כך אני מפייסו בפומבי".

עשיר אחד שהיה מפורסם בנדיבות לבו, היה מרבה להלוות כספים לאנשים שנקלעו למצוקה. יום אחד פנה אליו אדם בבקשת הלוואה נכבדה. המבקש היה ידוע כאדם שהיה מרבה ללוות וממעט לפרוע, ובמקרה הטוב היה מאחר בהחזרת החוב. מטבע הדברים, אנשים נמנעו מלהלוות לו, אך מיודענו העשיר מתוך רחמים על אותו אדם, לקח את הסיכון והלווה לו את הסכום הגדול שביקש, כשהוא מקוה שבודאי הלה יזכור לו את חסדו ויפרע בזמן את חובו.

הימים חלפו וזמן הפרעון הגיע, ולא זו בלבד שהלווה לא בא לפרוע את חובו, אלא אף לא טרח לבקש להאריך את זמן ההלוואה. משחלפו למעלה משנתיים מזמן הפרעון, הלך המלוה הנדיב אצל הלווה וביקשו שיפרע את חובו.

כאן נכונה לו הפתעה. הלה העיז פניו כנגד בעל חובו והכחיש את דבר ההלוואה מכל וכל. למלוה לא נותרה ברירה אלא לזמנו לדין תורה. שמעו הדיינים את שני הצדדים ופסקו שאם הלווה רוצה לפטור את עצמו, עליו להישבע שמעולם לא לווה ממנו. למרבה התדהמה, נעמד הלה ונשבע לשקר שלא היו דברים מעולם.

כאשר שמע זאת המלוה, איבד את שליטתו העצמית, והחל לצעוק על הלווה לעיני הדיינים: "לא אכפת לי מהכסף, אך כיצד הינך מעז להישבע לשקר?! ככה לעבור על אחת מעשרת הדיברות?! עליך להתבייש מעצמך! אתה ממיט חרפה על כל עם ישראל!". ומאז, בכל פעם שהועלה הנושא, עלה זעמו של המלוה, והיה חוזר ואומר: "מהכסף לא אכפת לי, אך להישבע לשקר?!"

חלפו שנים רבות והמקרה נשכח, עד שבאחת השבתות עלה המלוה על הבימה בבית הכנסת ואמר: "ברצוני

☺ זה כא 3 חוק! ☺

פעם שאלו לחכם אחד: מנין שמיתתה מכפרת? השיב בשנינות: כלך לך אל בית העלמין, חפש שם על המצבות, אם תמצא שם ולו רשע אחד, תחזור אלי...

☺ 3 חוק 3 חוק אכא... ☺

לכל אדם ישנה איזו תחושה פנימית: אם אשבה את חברי, יבוא הדבר באיזה מקום על השבונני, וייראה הדבר כאילו הוא מושלם יותר ממני, ואילו כאשר אמצא בו חסרונות, משמע אני מושלם הימנו. ולכן כשהכירו איננו עוד בין החיים, הוא כבר אינו מהווה 'איום' עליו, ואם ישבחו ויחללו, לא יוריד הדבר מערכו מאומה. לכן לאחר מיתתה, קל יותר לשבח את הזולת. וידועה המליצה: אחרי מות – קדושים...

אוד המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: מה דעת כת"ר שליט"א בענין לימוד עם תפלין במשך יום שלם?
תשובה: לא כדאי. אין אנו מחזיקים עצמנו כחכמי התלמוד בענין היסח הדעת. ויש בזה גם משום יוהרא,
שיחה במלה ועוד ועוד.

שאלה: האם יש איסור שרצועות התפלין ייגררו על הרצפה, או שזו הומרא בעלמא?
תשובה: זה מדינא (עיין שתי ידות לר' מנחם די לונזאנו).

שאלה: על מה סומכים אותם המעמידים את סידור התפלה על גבי קופסאות הפלסטיק של התפלין, והרי
בתי התפלין יש להם דינ תשמישי קדושה?
תשובה: אין בזה כלום, כי הסידור הוא קדושה ממש כמבואר במגילה (כו:), ועדיף מקופסאות הפלסטיק של
התפלין. אבל על גבי התפלין ממש ודאי דאסור. [וע"ע מה שכתבתי בזה בירחון "אור תורה" אדר א'
התשס"ח סי' ע"א וסיון התשס"ח סי' קי"א].

שאלה: באזור מגוריי מתקיים רק מנין פועלים. המנין הקרוב ביותר שמתפלל בנין נמצא במרחק עשרים
דקות הליכה. מה הנכון לעשות?
תשובה: אפשר לנסוע ולחשב דמי הנסיעה על חשבון המעשר. כדאי מאד לא להתפלל לפני הנץ. [ועיין מה
שהארכתי בזה בירחון "אור תורה" חשון תשמ"ט סימן י"ג].

שאלה: הרגיל להתפלל יום יום בהנץ החמה, ופעם נקלע למקום שאין בו מנין בהנץ, האם יתפלל בציבור
לאחר הנץ, או ביחיד בהנץ ואחר כך יבוא לבית הכנסת לענות אמנים ושאר דברים שבקדושה?
תשובה: יתפלל בציבור לאחר הנץ ולא ביחיד בהנץ, מכמה טעמים. [ועיין מה שהארכתי בזה בירחון "אור
תורה" טבת תשמ"ז סימן ל"א].

שאלה: אדם שמתפלל בנין, ולפעמים לא מתאסף מנין בזמן, האם יעמוד להתפלל ביחיד בנין או יחכה
להשלמת המנין אפילו שבכך יפסיד הנץ?
תשובה: יחכה להשלמת המנין אפילו אם יעבור זמן הנץ, אבל לא אם יעבור זמן קריאת שמע. אפשר
להתפלל י"ח גם כשרק ששה אנשים עומדים. רק שלא יאמר הש"צ חזרה עד שיהיו תשעה עונים אמן כידוע.

שאלה: כתב מרן (בסימן נ"ב) שהמאחר לתפלה יקרא רק קטעים מסוימים. שאלתי, במי שמתפלל בנין,
וכדי להגיע ללחש בזמן הנץ הוא חייב לדלג בתפלה, האם עדיף שלא ידלג ויתפלל עם החזרה?
תשובה: אם רגיל תמיד להתפלל בהנץ, ידלג כמ"ש מרן.

שאלה: אשתי אינה מרגישה טוב, ואני זקוק להיות בבית עם הילדים בבוקר. מה עדיף, להתפלל בהנץ
ולצאת מבית הכנסת אחרי העמידה כדי להיות בבית, או להתפלל במנין מאוחר יותר אחרי שהילדים ילכו
לגן?
תשובה: תקרא קריאת שמע לפני הנץ, ותתפלל מאוחר ביישוב הדעת. רק לא תאחר סוף זמן קריאת שמע.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ רבי יצחק בן רחל זצ"ל
להצלחת משפחת בניטה הי"ו